

**DĖL VILNIAUS UNIVERSITETO KOMUNIKACIJOS FAKULTETO DOC. DR. JOLANTOS
MAŽYLĖS ETIKOS**

Vilniaus universiteto centrinės akademinės etikos komisijos nuostatų 13.5 punkte numatyta, kad Komisija nagrinėja kreipimus dėl galimų akademinės etikos pažeidimų, pateiktus vadovaujantis Statuto 5 straipsnio 5 dalimi.

Vilniaus universiteto statuto 5 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad kilus abejonių, ar Universiteto akademinės bendruomenės nario veikla atitinka Universiteto misiją, veiklos tikslus, principus ar uždavinius, šiuos klausimus akademinės etikos aspektu nagrinėja ir atitinkamus sprendimus Senatui, Tarybai, rektoriui, Universiteto vidinių organizacinių darinių valdymo (savivaldos) organams (vadovams) ar Universiteto studentų atstovybei (toliau – Studentų atstovybė) arba Universiteto ar jo kamieninių akademinių padalinių studentų organizacijoms pagal kompetenciją priimti siūlo Vilniaus universiteto centrinė akademinė etikos komisija.

Vilniaus universiteto statuto 4 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad Universiteto misija – iš praeities kylanti, dabarties iššūkių skatinama ir ateities kartoms perduodama nepaneigiamą Universiteto pareiga ir neatimama teisė stiprinti Lietuvos ir pasaulio pažintines ir kūrybines galias, puoselėti akademines ir kitas dvasines ir socialines vertėbes, ugdyti aktyvius ir atsakingus Lietuvos valstybės piliečius ir visuomenės lyderius. Ši misija grindžiama akademinės laisvės, Universiteto atsakomybės Tautai ir Lietuvos valstybei, atvirumo ir atskaitomybės visuomenei principais, taip pat suvokimu, kad Universiteto, per šimtmečius tapusio nacionalinės reikšmės mokslo ir kultūros židiniu, statusas sukuria ypatingas priedernes Universiteto bendruomenei ir visuomenei, kurios dalis ši bendruomenė yra.

Vilniaus universiteto statuto 4 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad, vykdymas savo misiją, Universitetas puoselėja minties laisvę ir nuomonių įvairovę, atvirumą pasaulio idėjoms ir inovacijoms, kolegialumo, tarpusavio pagarbos, pasitikėjimo ir akademinės etikos vertėbes (2 punktas).

Tarp Universiteto veiklos principų pažymimas atsakomybės Tautai ir Lietuvos valstybei, atvirumo ir atskaitomybės visuomenei principas (Statuto 6 straipsnio 1 dalies 13 punktas). Statuto 6 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad mokslo, tyrinėjimų, kūrybos ir dėstymo laisvės principas ir bet kuris kitas Universiteto veiklos principas negali būti aiškinamas kaip sudarantis teisinį pagrindą Universiteto bendruomenės nariui savo mokslines pažiūras skleisti ar saviraišką įgyvendinti nukrypstant nuo Universiteto misijos, veiklos tikslų, principų ar uždavinių.

Vilniaus universiteto akademinės etikos kodekso (toliau – Kodeksas) 1 punkte nurodyta, kad Kodeksas taikomas visiems vadovaujantis Statutu akademinei bendruomenei priskiriamiems asmenims ir Universiteto valdymo organų nariams (toliau kartu vadinami bendruomenės nariais). Bendruomenės nariai privalo laikytis aukščiausių etikos standartų veikdami Universitete ir už jo ribų.

Kodekso 6 punkte nurodyta, kad bendruomenės nariai, sudarydami susitarimus su asmenimis, nepriklausančiais Universiteto bendruomenei, privalo įvertinti tokį susitarimą turinį etikos požiūriu ir nesudaryti susitarimų, kurie gali tokiu, akademinės etikos reikalavimų neatitikti dėl finansavimo šaltinio, partnerių ar bendradarbių reputacijos, veiklos pobūdžio, siekiamo rezultato, darbo panaudojimo tikslø ar kitu, priežasčiu.

Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto docentė daktarė Jolanta Mažylė dalyvavo VŠĮ „Nataiva“ valdomos OPTV televizijos laidose, nuoroda <https://www.youtube.com/watch?v=plcpIbgO4Ec>, skelbiamu pavadinimu „Tapome panašūs į Afrikos džiunglių tautelę“ | Dr. Jolanta Mažylė apie išsigimusią žiniasklaidą“.

OPTV viešai pristatoma, kaip kanalas, kuris „duoda viską, ko jums stigo sekant sisteminę žiniasklaidą: žodžio laisvę, tiriamoji žurnalistika, ekspertų ir visuomenės nuomonę, debatai apie Lietuvos, Baltijos šalių ir visos posovietinės erdvės politiką. APIE MUS Mūsų komandą subūrė žmonės Rūta Janutienė, Valdas Vasiliauskas ir Vytautas Matulevičius neteko darbo mainstream medijoje, kai paskelbė žurnalistinius tyrimus apie Rusijos įtaką Lietuvos politikai. Vytautas prarado darbą, kai paskelbė tyrimus apie V.Uspaskichą, Rusijos dujų tarpininkų įtaką politikai ir lietuviškos naftos verslo aferas. Rūta buvo pradėta persekioti už žurnalistinį tyrimą apie politikės Dalios Grybauskaitės nuslėptą praeitį. Valdas neteko darbo, kai jo redaguojamas laikraštis paskelbė tyrimą apie KGB įtaką Sausio 13-osios perversmo tyrimui teisme. MŪSŲ MISIJA - laisvas nuo politinių ir neformalių galios centrų įtakų žiniasklaidos kanalas“ (<https://www.ytop.lt/populariausi/op-tv/video>).

Šio kanalo pranešimuose kanalas akivaizdžiai priešinamas su visa kita (vadinama „sisteme“) žiniasklaida, kuri tariamai užsiima „valdiška propaganda, nutylėtais skandalais, kitaminčiu atstūmimu“ (https://www.patreon.com/OpTV_tiesa).

Šio kanalo laidose nuolat kalbinami prieštaringai vertinami, akivaizdžią dezinformaciją skleidžiantys, valstybės institucijas, pareigūnus, iškilius visuomenės veikėjus menkinantys pašnekovai.

Pvz., viena paskutinių laidų, kurioje Rūtos Janutienės buvo kalbintas Audrius Butkevičius, buvo skirta iš esmės pasityčioti, sumenkinti didelį indėlį į paramą Ukrainai padariusi Olegą Šurajevą (<https://www.youtube.com/watch?v=ijf99hKeitg>).

Viešai skelbiamos ir kitos akivaizdžiai dezinformacinės, skirtos sumenkinti valstybę ir jos institucijas, mokslo pasiekimus vakcinacijos srityje, atskirus gerbiamus visuomenės veikėjus, pvz.

- V. Matulevičiaus pokalbio su nuteista buvusia teisėja Neringa Venckiene metu skatinama akivaizdus nepasitikėjimas teismine valdžia, teismais ir teisėjais apskritai (<https://www.ytop.lt/populariausi/op-tv/video>);
- Kęstučio Skrebio pokalbio su Jurga Lago metu, Rūtos Janutienės pokalbio su Ugniumi Kiguoliu metu skleidžiami sąmokslo teorijų lygmens naratyvai apie „Švabo planą“, skirtą sunaikinti nacionalines valstybes ir tautas (<https://www.ytop.lt/populariausi/op-tv/video>;
<https://www.youtube.com/watch?v=iHVKELQ8U08>;
<https://www.youtube.com/watch?v=ZUbyHq9coZs>);
- daugybė dezinformacinių laidų su pašnekovais Nida Vasiliauskaite, Rimu Jankūnu ir kitais, skirtų kovos su pandemija priemonėms, Covid-19 ligai, vakcinoms ir vakcinacijai sumenkinti, pakirsti pasitikėjimą, skleidžiant dezinfarmaciją apie masines mirtis nuo vakcino ir pan. (<https://www.ytop.lt/populariausi/op-tv/video>;
<https://www.ytop.lt/populariausi/op-tv/video>;
<https://www.ytop.lt/populariausi/op-tv/video>;
https://www.youtube.com/watch?v=g2uhveFX_UE;
<https://www.youtube.com/watch?v=lfM1jUxdWVI>).

Mūsų manymu, kyla pagrįstų abejonių, ar pats Vilniaus universiteto bendruomenės narės dalyvavimo tokio kanalo laidose faktas dera su VU statute įtvirtinta universiteto misija

puoselėti akademines ir kitas dvasines ir socialines vertybes, atsakomybės Tautai ir Lietuvos valstybei, atvirumo ir atskaitomybės visuomenei principais, taip pat Vilniaus

universiteto akademinių etikos kodekso 6 punkto įpareigojimu Universiteto bendruomenės nariui, sudarant susitarimus su asmenimis, nepriklausančiais Universiteto bendruomenei (konkrečiu atveju susitarimą dėl pokalbio tokio kanalo laidoje), įvertinti tokių susitarimų turinį etikos požiūriu ir nesudaryti susitarimų, kurie gali neatitikti akademinių etikos reikalavimų dėl partnerių reputacijos, veiklos pobūdžio, siekiamo rezultato, darbo panaudojimo tikslų ar kitų priežasčių.

Tai ypatingai pasakytina apie Universiteto Komunikacijos fakulteto dėstytoją, rengiančią būsimus žurnalistus, todėl jos dalyvavimas laidoje kanale, kuris viešai save pristato, kaip išskirtinę, tiesą skleidžiančią visuomenės informavimo priemonę, kitas (vadinamas „sistemes“) visuomenės informavimo priemones, įvardydamas užsiimančiomis „valdiška propaganda, nutylėtais skandalais, kitaminčiu atstumimu“, „priklausančiomis nuo politinių ir neformalių galios centrų“, reiškia tarpusavio pagarbos, pasitikėjimo ir akademinių etikos vertybų, kurias puoselėti turėtų kiekvienas bendruomenės narys ir už Universiteto ribų, pažeidimą.

Labai svarbu, kad minėtoje OPTV kanalo laidoje J. Mažylė dalyvavo ir buvo pristatyta kaip Universiteto Komunikacijos fakulteto docentė, todėl jos apie žiniasklaidą ir kitus aktualius visuomenei klausimus išsakyti žodžiai yra siejami su Universitetu. Kontekstas, kurį jos dalyvavimui ir interviu suteikia nuolat skandalingumo, priešpriešos ir diskreditavimo siekiantys kanalo valdytojai, matyt iš interviu, skelbiamo Youtube platformoje, pavadinimo „Tapome panašūs į Afrikos džiunglių tautelę“ | Dr. Jolanta Mažylė apie išsigimusią žiniasklaidą“, todėl labai abejotina, ar tarpusavio pasitikėjimo, pagarbos vertybės puoselėjantis Universitetas pagal jo misiją turėtų būti siejamas su žurnalistus rengiančios dėstytojos apibendrinančiais teiginiais apie „išsigimusią žiniasklaidą“, „panašumą į Afrikos tautėles“ ir pan. Dėl šių priežasčių manome, kad J. Mažylės dalyvavimo šio kanalo laidoje faktas jau pakenkė Universiteto reputacijai (pasipiktinimą Universiteto bendruomenės narės dalyvavimu šio kanalo laidoje ir joje išsakytomis mintimis išsakė ir žinomi žmonės, pvz., Andrius Tapinas: (<https://www.facebook.com/andrius.tapinas/posts/pfbid064e457ZGfNSPsW1uMbHYVFJp5VJUFuASdFFs55njCkc787Q65mP4NKM2BqNjZ6UBI>)).

Pačioje laidoje J. Mažylė samprotavo apie galimai neskaidrų visuomenės veikėjo Andriaus Tapino lėšų Bayraktar pirkimui rinkimą, neturėdama ir nenurodydama tam jokių pagrindų, tuo pačiu prisdėdama prie OPTV kanalo sistemingai plėtojamo prokreliško naratyvo, kad paramos, ypač karinės, Ukrainai aktyvistai (O. Šurajevas, A. Tapinas) galimai siekia asmeninės naudos, veikia neskaidriai, yra neversti pagarbos (premijų, įvertinimų), kas, mūsų manymu, tiesiogiai prasilenkia su Universiteto misija ir principais.

Laidoje J. Mažylė ir pati nevengė pakreipti pokalbio į bent jau dalies visuomenės kaip nepriimtinus vertintinus rasistinio atspalvio išsireiškimus, pvz., kalbėdama apie nevykstantį dialogą tarp susiskaldžiusios Lietuvos visuomenės grupių, ju komunikaciją prilygino „Afrikos tautelių“ komunikacijai, pabrėždama tariamą šių hipotetinių bendruomenių neišsvystymą, negebėjimą racionaliai bendrauti. Arba kalbėdama apie jos sudarytoje knygoje vartojamą žodį „negras“ stebėjosi „jaunu, ką tik baigusių lituanistų“ neišprusimu, nes pastarieji pasiūlė autentiškame praėjusio amžiaus pradžios tekste nevartoti žodžio „negras“. Šiuo aspektu manome, kad Universiteto akademinių bendruomenės narys gali turėti nuomonę ir samprotauti apie prioriteta politiniam korektiškumui ar autentiškam tekstui, tačiau kalbėdamas apie tai neturėtų

ignoruoti kitokios nuomonės, pašiepiant tariamą jaunų lituanistų neišmanymą (pvz., J. Mažylė pabrėžė, kad ją „surietė juokas“, kai jauni lituanistai pasiūlė pakeisti žodį „negras“ žodžiu „afroamerikietis“, nes juk „tie negrai iki Amerikos nebuvo nuvažiavę“). Mūsų manymu, docentės kalboje (gal ir nesąmoningai) juntamas polinkis į rasistines apraiškas (kad ir komunikaciniam neišprusimui parinktas „Afrikos tautelių“ pavyzdys), tendencija į kitokį, jaunesnį, mažiau patyrusį, mažiau pasiekusį, docentės supratimu, žiūrēti iš aukšto, pabrėžiant jo neišmanymą, giluminį nesuvokimą, kas, mūsų manymu, neatitinka paminėtų Universiteto principų, o ypač nemalonai tokie Universiteto Komunikacijos fakulteto docentės (pareigos buvo nuolat pabrėžiamos laidoje) pasisakymai atrodo laidoje kanalo, kuris ir yra orientuotas į visuomenės priešinimą ir konfrontaciją.

Atsižvelgiant į tai, siūlome įvertinti, ar Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto docentės Jolantos Mažylės dalyvavimo OPTV kanalo laidoje faktas ir joje išsakyti teiginiai nepažeidė nurodytų Vilniaus universiteto statuto ir Vilniaus universiteto akademinių etikos kodekso nuostatų.

Skundą teikia:

Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Žurnalistikos bakalauro studijų programos komitetas (komiteto pirmininkas doc. dr. Andrius Gudauskas)